

8

Ychydig BENHILLION
Er Coffadwriaeth am ROBERT
ELLIS o'r Tŷ yn y Ddôl, yn
agos i'r BALA; yr hwn a Orph-
ennodd ei yrfa Rhagfyr 31. 1788.
yn 33. Oed.

Ynghyd

A rhai HYMNAU newyddion.

Gan MAURICE DAVIES

Diarhebion, 10. 7.

Coffadwriaeth y Cyfiawn fydd fendigedig;
and enw y drygionus a bydra.

Trefriw Argraphwyd

Ychydig BENHILLION er Coffadwriaeth am
ROBERT ELLIS &c, ar *Ymadawiaeth*
y Brenhin.

M I glywais newydd trwm galarus,
Etto newydd gorfoleddus,
Cymmysc galar a gorfoledd,
Sy'n codi ynnwi'n donne rhyfedd,
Weithieu diolch weithieu wylo,
Galaru 'r wyfi wrth fysfyrto,
Newydd prûdd, ond etto fydd,
Yn creu gorfoledd,
Ei effaith sy'n aroglï 'n beraidd,
Wrth gofio 'r profiad tanllyd auraidd.

2. Tristwch sy bron cloi sy madrodd,
Ond treiaf ddweudyd ichwi 'n rhywsodd,
Pa bêth yw'r newydd hynod yma,
'N cael ar fy meddwl y fâth wasgfa?
Seren ddisglair oleu rymmus,
Ddarfu fachludo 'n orfoleddus,
Sÿmudwyd hon or Ddaear gron,
Aeth adre'n ddiangol,
I bresennoldeb yr HAUL nefol,
Rhowd iddi fuddugoliaeth hollol,

3. ROBERT ELLIS ydoedd Enw,
Yr un sy'n gweiddi concwest heddyw,
'Rhwn ydoedd gynne gyda ni yma,
Ar faes y gwaed yn cyd ryfela,
Ond 'nawr mae wedi cael ei symmud,
O fÿd o wâe i fÿd o wynfyd,
'Nol gorphengwaith, caed pen y daith,
I orphwys yn dawel,

Oddiwrth ei ofid ai holl draf'el ,
Câdd *Balmwydd* yn llê arfau rhyfel ,

4. Nid wy'n amcanu mewn un ystyriaeth ,
Roddi iddo ddim canmoliaeth ,
Dymunwn rod-di'r clôd yn grynno ,
I'r un wnaeth waith mo'r rymmus ynddo ,
Pan soniwyf am ffyddlondeb gwrol ,
Cofiwch gwaith grâs 'rwyf yn ei ganmol ,
Afradlon a fu , ymhôb llu ,
Moreu-ddydd ei fywyd ,
Ond diolch bÿth daeth grâs i'r gwrddyd ,
Gwnaeth arno gyfnewidiad hyfryd ,

5. Eglur gynt oedd delw 'r Diafol ,
Mor eglur wedi 'n ddelw Nefol ,
Blaenori 'roedd yngwaith y gelyn ,
Yn Llwybrau grâs câdd flaenu gwedyn ,
Lle 'r amlhaodd pŵb rhyw bechodau ,
Mwy 'r amlhaodd Grâs heb amau ,
Ond diolch wnâ , im Harglwydd dâ ,
Am Râs ddaeth i'w galon ,
Ag ai gwnaeth yn addfed ddigon ,
I gael ymddangos frÿ yn S I O N ,

6. Pêntewyn oedd gadd ei waredu ,
Ma's o balfe'r *Lleiwod* obry ,
Meddylïodd eu Rienï unwaith ,
Yr æ fe ganddynt yn ysglyfaeth ,
Ond cawfant do , ei siommi 'n felus ,
Câdd gyfnewidiad gorfoleddus ,
Ei Dâd ai Fam , rhowch glod heb nam ,
I'r Arglwydd am ei alw ,

I Deyrnas grâs o blith y meirw ,
Am hyn mae'n canu 'n beraidd heddyw .

7. Pan oedd ef yn ei *Glefyd Angeu* ,
Rhôdd dystiolaeth Eon oleu ,
Gwaeddai 'n groyw Buddugoliaeth ,
Dan nofio yn yr Jechawdwriaeth ,
Beth yw gelynion hôll Ellyllon ,
D'weudai fod IESU ei hun yn ddigon ,
Osn Angeu gâ'dd , ei hollawl lâdd ,
Daeth IESU ir Rhyfel ,
Ag ai gwnaeth ô'n hollawl dawel ,
Pan oedd ei Enaid yn ymadael .

8. Gallwn adrodd dêg mwy etto ,
Or profiad tanllyd , ydoedd ynddo ,
Ond beth wnai yn chwanegu geirie ,
Yn orfoleddus cyrchwyd ê adre ,
Ond un peth etto , ni allaf basio ,
Y munudiau 't oedd ê yn 'mado ;
Y Nefoedd wenn , ddaeth am ben ,
Y rhai oedd bresenol ;
Nês iddi fyn'd yn *Fethel* hollol ,
Trow'd Gweddi 'n ddiolch tra dymunol .

9. O ddeutu mis cyn ei glafychu ,
Fe gafodd dô 'i addfedu fwy fwy ,
Sylwyd arno'n dyblu ei gamre ,
Teithio 'n gyflymach tu ag adre ,
Ca'dd ryw gymmorth mwy neilltuol ,
Fod yn fwy tebyg ir rhai nefol ,
Hynod oedd ar *Wearddi* goedd ,
Môdd gwresog ymlrechu ,
Anhawdd oedd gand do roddi i fynu ,

Nes cael presenoldeb Iesu.

10. Nid rhaid iddo ymdrechgu'r awr hon ,
 Ca'dd yn lle Cleddeu wisgo Coron ,
 'Does achos galar poen na gofid ,
 'Ddaw un gelyn byth i'w gwrrdyd ;
 Ffarwel gorph yr hen farwolaeth ,
 Mae 'n nosio yn yr Jechawdwriaeth ,
 Mae mewn hedd yn gweled gwedd ,
 Ei briod anwyla ;
 Cadd brofi rhai defnynnau yma ,
 Ond Môr heb waelod yw hi ynà .

11. Ni's gwn a fedr ef ai peidio ,
 A ni'r awrhon gyd-ymdeimlo ,
 Ai ynte mae yn boddi beunydd ,
 Mewn rhyw gariad byth na dderfydd ;
 Gynt bu yma megis ninnau ,
 Yn trist alaru tan eu glwyfau ;
 Ond cafodd yn awr , ryw fraint fydd fawr
 Sef diangc or stormydd ;
 Rwy'n coelio ei fôd ê'n gweled beunydd ,
 Ryw fil o ryfeddodau or newydd .

12. Dych'mygu'r ydwyf wrthyf fy hunan ,
 Bêth ei waith a phêth ei amcan ?
 Caru a diolch ond yn benna ,
 Rhyfeddu Aberth pen *Calvaria* ,
 Rhyfeddu gwerth a rhinwedd llyfryd ,
 Ydoedd yn ei glwyfau gwaredlyd ,
 Yn rhoddi iawn daliad llawn ,
 I ofynion y gyfraith ,
 Arweiniodd darfu fywyd per ffraith ,
 Gwnaeth inni gyflawn Jec hydwriaeth.

13. Tair blwydd ar ddêg ar hugain helaeth,
 Bu 'n cario Corph yr hên farwolaeth,
 Bu 'n tario ar y Ddaear hylwydd,
 'Run faint o flwyddau bu ei Arglwydd,
 Y dŷdd diwedda or flwyddyn ddirfin,
 Y cyrchwyd adre at ei Frenhin,
 Nôs *Calan* daeth Angau ai saeth,
 Modd tawel aeth adre,
 Ag mewn gorfoledd darfau heb ameu,
 I roi tyftiolaeth eglur oleu.

14. *Un Mil* saith gant a phedwar ugain,
 Ag wyth mlwydd union iawn drachefen,
 Y flwyddyn hon yr aeth at Arglwydd,
 Adre ir breswylfa lonydd;
 Fy Enaidd sydd yn llammu wrth gofio,
 Mor hyfryd 'roedd ef yn ymado,
 Ag yn ddilyth diolchwn bŷth,
 I'n Harglwydd môdd gwresog,
 Rôdd iddo gymmorth fyn'd yn gefnog,
 Adre drwy 'r *Iorddonen* donnog,

15. Tu fewn i furiau 'r *Capel Newydd*,
 Mae gorph en llechu 'nawr yn llonydd,
 Y man lle bu fe lawer canwaith,
 Yn pledio am fendithion helaeth,
 Mae amryw gwn o dystion heddyw,
 Ai clywodd ef yn dweud yn groyw,
 Iddo gael yn ddiffael;
 Brofi modd hyfryd;
 O ffrydiau buwiol *Afon Bywyd*.
 Mwyn a hafaidd *Mannah* hefyd.

16. O ddeutu Blwydd a haner cynwys ,
 Bu yn y BALA 'n aelod Eglwys ,
 Gan Mr. Tomas câ'dd yn ddilys ,
 Ei fagu mewn athrawiaeth jachus ,
 Ar Bregeth olaf gâdd ef wrando ,
 Heb feddwl gwibiog darfu dystio ,
 Tywyfen lawn fywiog iawn ,
 Addfedu 'r oedd yn hylwydd ;
 Ty *Saul* yn wannach wannach beunydd ,
 A *Thy Dafydd* oedd ar gynnydd .

17. Fe alle gofyn rhai rhagfarnllyd ,
 Pa fodd I rwyf yn meiddio dweudyd ,
 Ei fod yn awr yn Canu 'n beraidd ,
 Wedi golchi ei holl lygredd ,
 Hyn yw fy sail i yn ddiameu ;
 Fod Ysryd Duw ai ysryd ynteu ,
 Yn tystio heb ffael iddo gael ,
 Gras cadwedigol ;
 Ag ai gwnaeth-ê'n addfed hollol ,
 Fyn'd i deyrnasu i'r Deyrnas Nefol .

18. Mynd mae 'r Eglwys filwriaethus ,
 I blith yr Eglwys orfoleddus ,
 Cyfoded S I O N ei llêf beunydd ,
 Am gael etto frodyr newydd ,
 O Arglwydd dôs ir goedwig ddyrÿs ,
 Myn etto filoedd i dy Eglwys ,
 Gwna rwygiad llawn , grymmus iawn ,
 Yn Nheyrnas Gehenna ,
 Effyn gortynna dy breswylfa ,
 O achub achub hyd yr eitha ,

19. Pryfura 'r amser dedwydd hynod ,

Pan enir Cenedl mewn un diwrnod ,
 Aed fain dy enw trwy 'r teyrnafoedd ,
 Fel mae 'r dyfroedd yn toi 'r moroedd ,
 O Bôl i Bôl helaetha 'th deyrnas ,
 Amgylcha 'r Ddaear fawr o gwmpas ,
 Torr i lawr hen anghrist fawr ,
 Y Pâb ai lywodraeth .
 At *Iuddew* rheded Jechydwriaeth ,
 I faeddu 'n hollawl Angrediniaeth ,

Diwedd

H Y M N. I.

FE fydd rhyw ganu peraid ,
 Ryw foreu ddŷdd a ddaw ,
 Os gwelir rhai mor llesgaidd ,
 Yn jâch yr ochr draw ,
 Ein tannau fydd yn dynion ,
 Ai fŵn am *Galfari* ,
 Oh ! rhyfedd fâth ryfeddod ;
 Ai dymma 'r lle rwyf .

2

Ryfeddu 'r un fu 'n dioddef ,
 Gynt ar *Galfaria* frynn ;
 Rhyfeddu iddo wisgo ,
 Am dano 'r natur hyn ;
 Rhyfeddu iddo ein hethol ,
 O blith miloedd yn y bŷd ;
 I gael mwynhau 'n dragwyddol ,
 Ei heddwch gwerthfawr drûd .

3

Rhyfeddu 'r un am cadwodd ,
 Pan oedd *Gelynion* gâd ;
 Rhyfeddu 'r llaw am daliodd ,
 Pan oe'nt bron gwneud fy mrâd ;
 Rhyfeddu grym y cariad ,
 At rai mor gyndyn gâs ,
 Rhyfeddu ar rhyfeddu ;
 O anchwiliadwy Râs .

4

Ynfydrwydd immi geisio ,
 I roi mewn geirau ar Gân ;
 Anfeidrol rym y Cariad ,
 Fu 'n tynnu rhai or tân ;
 Mae ymbell funud fechan ,
 O obaith egwan gwan ;
 Cair gweled rhyfeddode ,
 Yn ole yn y mann .

 H Y M N. II.

CR Y, Crÿ , yw llygredd llawn ,
 O'm mewn fel llu ,
 Yn llenwi 'm Calon aflan ddu ;
 Gwyn fy'd a welai 'r ddedwydd awr ,
 I mi gael goruchafiaeth glân ,
 Ar sawr a mân drwy 'r Brenhin mawr .

2

Crÿ , crÿ yw'r Brenhin sy'n rhyfela on tu ,
 Oi flaen ni sail un arfog lu ;
 Mi bwysaf ar ei alluog fraich ;

Mae 'nabl cynnal eiddil gwan ,
I dd'ôd ir lan , o dan ei faich .

3

Clau , clau , ei gariad heb gyfnewid mae ,
'Run ddoe a heddyw yn parhau ,
O dragwyddoldeb daeth ê 'n lli ;
Mae 'n gadarn iawn fe bara byth
Ir Nefol nŷth eiff ef a ni .

HYMN. III.

DAETH , daeth ; Ceidwad i waredu 'r caeth ,
Plant Angau 'n gwbl rŷdd a wnaeth ;
Darfu i Breswlydd mawr y *Berth* ,
Gofio trueinied is y nenn ;
A figo pen y ddraig ai nerth .

3

Gwîr gwîr fe ddarfu 'n gwympo 'n *Adda* 'n glir ,
Yn gaeth i dragwyddoldeb hîr ;
Ond diolch byth fe gafwyd brawd ,
'Rhwn a gymmerodd ein *Dadd* le ;
Fe unodd ê an natur dlawd .

3.

Caed caed craig grêf im rhoddi ar ty nhraed ,
Y ffordd yn rhŷdd i mi fe wnaed ;
P'am suddai i anobaith mwy ,
Mae Noddfa yn barod oes yn wîr ,
A *Chordial* clir i fendio 'm clwy .

4

'Nawr 'nawr mae croesaw i bechaduriaid mawr ,
Gael tynnu beichiau trwm i lawr ;
Agorwyd ffynnon werthfawr ddrud ,

I olchi 'r *Ethiop* du yn wyn ;
Bydd canu am hyn pan losgo'r Bŷd.

HYMN. IV.

ER bod mewn Rhyfel drô ,
A *Pharog*reulon gâs ,
Cawn ffordd i ddianc rhagddo fo ,
Drwy 'r Cefnfor glâs ,
Dim llai na Brenhin Nef ;
Sydd yn rhyfela on plaid ,
Cawn yn feunyddiol ganddo ef ,
Bob nerth wrth raid .

2

Er bod mewn Carhar crŷ ,
A rhwymau pechod câs ,
Daw etto nerth in oddi frŷ , i ddôd i mâ's
Mae 'n felys meddwl hyn ;
Cawn fod ryw ddŷdd yn jâch ,
A rhyddion on cadwnau tynn ,
'Mhen gronyn bâch .

3

Rwy'n disgwyl oddi draw ,
Lle daw fy nerth i gyd ,
Fy mraint yw cwymbo yn llaw ,
Nad oes dim llid ,
Ag yna hâd y Wraig ,
Farweiddia mbechod câs ,
Rhydd finnau i ganu yn y graig ,
Am rinwedd grâs ,

HYMN. V

HYMN. V.

A M graig i adeiladu ,
 Fy Enaid chwilia 'n ddwys ,
 Am sylfaen fawr safadwy ;
 I roddi arni 'th bwys ;
 Pan byddo arnai 'n curo ;
 Holl stormydd cryf y Ddraig ;
 Fel na bo im Tŷ fi syrthio ,
 Rhô'm sylfaen ar y Graig.

2

Y Graig yw 'm noddfa dawl ,
 Mi gana bŷth am hon ,
 Pan byddwi yn rhoi ffarwel ,
 I wyneb Daear gron ;
 Bydd melus yn yr AFON ;
 Gael Craig im dal ir lann ,
 Pan byddo pob Gelynion ,
 Am ddifa f' Enaid gwan .

3

O fewn ir Graig ni ganwn ,
 Am goncwest Angau 'r Groes ;
 O fewn ir Graig diolchwn ,
 Am gariad angau loes ,
 O fewn ir Graig boed peraidd ,
 Ganiadau Plant y Nêf ,
 Oh ! boed eu llêf llafaraidd ;
 Am ei Ogoniant ef .

4

Ir hwn a ddaeth i roddi ,
 Ei fywyd dros eu Blant ;
 Rhyfeddod fyddo 'n boddi ,

A fêl yn ennyn chwant ;
 I roi Clod ac anrhydedd ;
 Gogoniant parch a bri ,
 A diolch bÿth ir mawredd ;
 A safiai 'n bywyd ni .

HYMN. VI.

GWYNFYD na welwn bechod ,
 Bob munud yn fwy gwan ;
 A gras yn ei orchfygu ,
 Na chodo bÿth ir lann ;
 Doed saethau 'r nesoedd arno ,
 I'w glwyfo yn fwy bob dÿdd ;
 Nes imi gael or diwedd ;
 Ou rwymau fyn'd yn rhÿdd ;

2

O , Dal fi dal fi , ronyn ;
 Mewn Bÿd fy 'n llawn o ddrwg ,
 Dod nerth i th gywir ddilyn ;
 Er gwaetha 'r Ddraig ai gwg ;
 Mae miloedd yn fychedu ,
 Am gael fy Enaid gwan ;
 A bwys fy anwyl Geidwad ,
 'Rwy 'n meddwl dôd ir lan .

3

Im henaid bydd yn noddfa ,
 A Chraig gadarna ei fail ,
 Y coll yn Adda 'r cynta ,
 Gwna i synu yn Adda 'r ail ,
 Tynn ymaith ddelw pechod ,
 Ai wreiddiau o bob rhyw ;

Ag adnewyddda f' Enaid,
Ith ffafr werthfawr wiw

4

Gwir yw fe ddarfu 'n gwympo,
' Ddiwrth Dduw yn Eden bell;
Ond diolch yn dragywydd,
Am y Cyfamod gwell;
Mae y tilerau yn fowndiach,
Ai sylfaen ar y Graig,
Ni chollir deiliaid I E S U,
Er gwaetha llid y Ddraig,

9

Rym ni yma 'n canu gronyn,
Rai troiau an Telyn fach;
Yn uwch fe fwnie ein tanneu,
Os down ni adreu 'n jâch,
Os gwelir ni ryw foreu,
Yn lan heb bechod câs,
Yn beraidd ni ddiolchwn,
Am y Cyfamod Grâs.

HYMN. VII.

NI D oes un pleſer yn y Bŷd,
Ag fydd yn abl llanw mrŷd;
Rhyw goll a gwagter fydd yn bôd,
Ynnob peth welir is y rhôd.

2

Pob pleſer ar y Ddaear ddu,
Yn angau 'n darfod oll y fŷ,
Ond diolch bŷth mae Brawd a ŷdaw,
Yn ffrind yn ange Brenhin braw.

Ni welodd f' Enaid mewn un lle
Un gwrthrych arall fel y fê,
Afar ei ôl drwy gymmorth grâs;
Er gwaetha im holl elynion câs.

4

Erbyn caledi ganwyd Brawd,
Yn noddfa i fy Enaid tlawd;
Im codi or dyfnder mawr ir lan,
Mi orfoledda yn fy rhân.

Gwna im bwyso (yngwyneb pob rhyw don)
ar y gadarnaf noddfa hon;
Nes bo ir stormydd mawr ar llid,
I basio heibio oll eu gyd.

H Y M N VIII

WRTH dy borth rwy fi yn *waitio*,
Gan bledio dy addewid wiw,
Tyred Arglwydd im bendithio,
Myfi yr anheilynga yn fyw;
Y'th air y fy yn galw yn gu;
Y llwythog ar blinderog lu.

Ar dy addewid gwna i mi bwyso.
Ffŷdd i gredn heb ballu byth;
Dymma 'r fann ir gwan fynd atto;
Cadarn noddfa cadarn nŷth,
Ploddi 'n gry haeddiant cu
Yr un fu ar Galfaria frŷ.

TERFYN